

ВТРАТИ НАУКИ

ПАМ'ЯТІ БОРИСА МИТРОФАНОВИЧА ЛИТВИНОВА (1921-2011 рр.)

Відомий вчений і педагог, доктор біологічних наук, професор Борис Митрофанович Литвинов народився 31 серпня 1921 року в с. Красногвардійське Красногвардійського району Белгородської області (Росія) у родині службовця. У 1939 р. з відзнакою закінчив десятирічку.

У 1951 р. Борис Митрофанович Литвинов закінчив Харківський сільськогосподарський інститут ім. В.В. Докучаєва за фахом вчений агроном – селекціонер.

Все своє життя Борис Митрофанович присвятив улюбленій справі – ентомології. У 1953 р. став аспірантом кафедри зоології та ентомології факультету захисту рослин. У 1962 р. його обрано на посаду доцента кафедри, у 1971 – присвоєно звання професора.

Його кандидатська (1958 р.) та докторська дисертації (1969 р.) були присвячені вивченню популяції головних

шкідників плодових культур та розробці екологічно обґрунтованих систем захисту. У цих дослідженнях з позицій принципів і методів інтегрованої боротьби зі шкідниками сільськогосподарських культур був розглянутий комплекс взаємозв'язаних організмів (шкідник – фітофаг – зоофаг – патогенний організм), що забезпечують максимальне збереження і підсилення природної регуляції чисельності рослиноїдних членистоногих.

Дисертаційна праця Б.М. Литвинова – визначальна подія в історії садової ентомології України. Пропоновані у ній підходи виходять за межі використання традиційних хімічних засобів захисту рослин і мають всі ознаки інтегрованої системи захисту, хоча цей термін і не вживався в його багаторічній праці. Запропонований ним захист плодових насаджень поєднує в собі вивчення комплексу взаємопов'язаних організмів протягом тривалого часу (15 років) та особливу тактику регуляції чисельності шкідника і доведення її до певної величини, а також застосування, крім хімічного, біологічного і мікробіологічного методів захисту.

Борис Митрофанович – послідовник наукової та педагогічної школи професорів В.Г. Аверіна та О.О. Мігуліна, яка відома далеко за межами України. Учні і послідовники Бориса Митрофановича продовжують дослідження створеної ним наукової школи з актуальних питань удосконалення екологічно орієнтованого захисту плодових та інших сільськогосподарських культур від шкідників.

50 років свого життя Борис Митрофанович присвятив науково-педагогічній діяльності. 20 з них очолював рідну кафедру зоології та ентомології (1971-1991 рр.). Потім працював на посаді професора кафедри. Підготував 23 кандидатів та двох докторів наук, незліченну армію спеціалістів сільськогосподарського виробництва, які зараз працюють у різних кінцях світу.

Його лекціями із зоології, загальної та сільськогосподарської ентомології, карантину рослин захоплювалися не тільки студенти та аспіранти, але й досвідчені викладачі та слухачі факультету підвищення кваліфікації.

Борис Митрофанович – співавтор двох видань підручника «Сельскохозяйственная энтомология» (1976, 1983), «Справочника по защите растений» (1989), навчального посібника «Сельскохозяйственная энтомология» (1997), останні два видання вийшли за його редакцією.

Велику увагу Борис Митрофанович приділяв удосконаленню навчального процесу, естетичному оформленню кафедри. Під його керівництвом і за активної участі створена низка унікальних наочних навчальних посібників для підготовки, контролю і самоконтролю знань студентів зі спеціальних дисциплін: зоології, загальної і сільськогосподарської ентомології.

Протягом останнього десятиліття за його редакцією і за участю його учнів вийшов підручник «Сільськогосподарська ентомологія» (2005 р.), «Практикум із сільськогосподарської ентомо-

ВТРАТИ НАУКИ

логії» (2009 р.), два видання навчальних посібників: «Шкідники лісових насаджень» (2005, 2008 рр.), «Сільськогосподарська ентомологія. Назви основних шкідників сільськогосподарських культур і лісових насаджень» (2007, 2010 рр.).

Ним особисто і в співавторстві підготовлено і видано близько 280 праць, у тому числі наукових – 88, виробничої літератури – 58, навчально-методичної – 38 назв. Борис Митрофанович мав три авторських свідоцтва на винаходи, 13 раціоналізаторських пропозицій.

Протягом 20 років Борис Митрофанович успішно очолював студентське наукове товариство інституту, 11 років – Харківське відділення Українського ентомологічного товариства, п'ять років – спеціалізовану вчену раду із захисту докторських та кандидатських дисертацій. Багато років він був відповідальним редактором збірників наукових праць, що видавалися на факультеті захисту рослин ХНАУ, а з 2002 року і до останнього дня життя – членом редколегії журналу «Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія Біологія».

Бориса Митрофановича нагороджено більш як 15 грамотами за успіхи в роботі, він відмінник вищої школи СРСР, України, має інші нагороди.

Нелегкий життєвий шлях пройшов Борис Митрофанович. Учасник двох війн – фінської та Великої Вітчизняної, 18-річним юнаком став до лав Червоної Армії. За бойові заслуги його нагороджено трьома орденами: «Червоної Зірки» та «Вітчизняної війни», 15 медалями, у тому числі – «За відвагу» (дві), «За бойові заслуги», «За оборону Ленінграда», «За перемогу над Німеччиною» та ін.

Талановитий педагог, вчений, вихователь, Борис Митрофанович був чуйною, чудовою людиною, турботливим чоловіком, батьком, дідусем.

18 липня 2011 року Бориса Митрофановича не стало, він не дожив до свого 90-річчя всього 43 дні. Світла пам'ять про Бориса Митрофановича Литвинова назавжди залишиться в серцях його учнів і послідовників.

© 2011 р. М.Д. Євтушенко